

MASARYKOVA UNIVERZITA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

Výroční zpráva o činnosti Ústřední knihovny Přírodovědecké fakulty za rok 2008

OBSAH

Úvod

1. Personální obsazení knihovny
2. Knihovní fondy ÚK v roce 2008
3. Dílčí knihovny
4. Shrnutí základních knihovnických služeb
5. Čerpání z Učebnicového fondu děkana
6. Výměna knihovního fondu
7. Dostupnost elektronických informačních zdrojů
8. Vzdělávání a výchova uživatelů
9. Projekty a granty
10. Spolupráce a další aktivity
11. Plány ÚK PřF na rok 2009

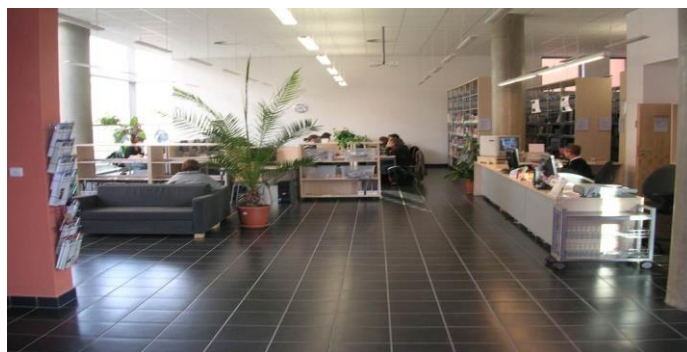

Úvod

Ústřední knihovna (ÚK) je specializovanou knihovnou s fondem profilovaným pro obory **matematiky, fyziky a věd o Zemi (geologie, mineralogie, geografie)**. Ústřední knihovna i nadále zajišťuje knihovnické zpracování fondu, tedy akvizici knih a časopisů, jmenný a věcný popis, MVS a MMVS i výměnu publikací pro **Ústav antropologie, Ústav botaniky a zoologie, Ústav experimentální biologie, Ústav fyziky Země, Botanickou zahradu a Děkanát**. Poskytuje knihovnické a informační činnosti pro zabezpečení informační infrastruktury potřeb pedagogické, studijní, odborné a vědeckovýzkumné práce studentů a zaměstnanců fakulty.

Prioritním úkolem knihovny v roce 2008 bylo ukončení integrace knihovního fondu Ústavu matematiky a statistiky a co nejefektivnější zajišťování knihovnických a informačních potřeb pro uživatele. Domnívám se, že šlo o rok dynamický, který nám všem připravil nové výzvy, kterých se společně s kolegy rádi zhostíme.

1. Personální obsazení knihovny

Vedoucí ÚK: Mgr. Taťána Škarková

Zástupce vedoucí, akvizice časopisů: Helena Kandová

Oboroví knihovníci: Mgr. Věra Anthová, Jana Maláčová DiS., Lenka Nováková

Výpůjční služby: Lenka Baláková, Marie Křížová, Bc. Jan Sobota

Správa elektronických informačních zdrojů: Bc. Martina Antlová

Jmenná katalogizace: Mgr. Romana Drimlová

MVS, MMVS: Bc. Nad'a Trenčanská

Výměna publikací: Pavlína Menšíková DiS.

IT specialista: Bc. Tomáš Čejka

Multimediální ateliér: RNDr. Aleš Mareček, CSc., Mgr. Marek Stehlík

Kolegyně na MD: Mgr. Jana Holá, Bc. Radmila Kouřilová

Ústřední knihovna má k 31. 12. 2008 celkem 12,5 úvazků včetně Ateliéru multimedií

2. Knihovní fondy ÚK v roce 2008

Matematika

Po integrování fondů z Ústavů geologických věd, Geografického ústavu, Ústavu fyziky kondenzovaných látek, Ústavu fyzikální elektroniky, Ústavu teoretické fyziky a astrofyziky, následovala od podzimu roku 2007 do září 2008 integrace fondu z Ústavu matematiky a statistiky.

Kvalifikační práce

- **zpracované jednotky** v elektronickém katalogu - ve volném výběru uloženy od roku 2002
- **nezpracované** - uloženy ve skladu, kde probíhá retrokatalogizace fondu

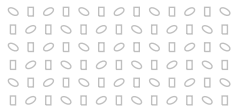
Časopisy

- **zpracované jednotky** v elektronickém katalogu - ve volném výběru uloženy od roku 2001
- **nezpracované** - uloženy ve skladu, kde probíhá retrokatalogizace fondu

Knihy

- **zpracované jednotky** v elektronickém katalogu, probíhá knihovnické zpracování, změna lokace, doplnění signatur v knihovním systému Aleph. Bibliografické záznamy jednotlivých knih jsou doplňovány o věcný popis. V této činnosti budou pověřeni pracovníci pokračovat i v roce 2009, kdy plánujeme dokončení integrace fondu matematiky
- **nezpracované** uloženy ve skladu, kde probíhá retrokatalogizace fondu

Fyzika

Knihovní fond byl již plně zpracován a je tedy přístupný on-line. V roce 2008 byla oborová sbírka všech fyzikálních ústavů spravována zaměstnanci ÚK, probíhala akvizice, adjustace, jmenná a věcná katalogizace monografií, časopisů, kvalifikačních prací a dalších speciálních dokumentů z Učebnicového fondu děkana (UFD), výzkumných záměrů a grantů.

Vědy o Zemi

Geologie – knihovní fond je převážně zpracován, zbývá zkatologizovat nezpracované monografie ve skladu z oblasti mineralogie, dary z inženýrské geologie a časopisy od písmene J-Ž. Na ÚGV probíhala přeregistrace dlouhodobých výpůjček a ve volném výběru se postupně dokončují práce na věcném zpracování a signaturách. V roce 2008 byla oborová sbírka spravována zaměstnanci ÚK, probíhala akvizice, adjustace, jmenná a věcná katalogizace monografií, časopisů, kvalifikačních prací a dalších speciálních dokumentů z UFD, výzkumných záměrů a grantů. Během roku 2008 nabídnuty starší i nové odpisy z fondu geologie a mineralogie.

Geografie – knihovní fond je plně zpracován, zbývá zkatologizovat časopisy od písmene J-Ž. Ve volném výběru se provedly úpravy v signatuře 559. V roce 2008 byla oborová sbírka spravována zaměstnanci ÚK, probíhala akvizice, adjustace, jmenná a věcná katalogizace monografií, časopisů, kvalifikačních prací a dalších speciálních dokumentů z UFD, výzkumných záměrů a grantů. Během roku 2008 nabídnuty odpisy z fondu geografie. Spolupráce s Geografickou knihovnou UK na databázi GEOIBLINE, kdy došlo k exportu našich záznamů (kvalifikační práce, kartografické dokumenty).

Statistika ÚK k 31. 12. 2008

	2008	2007	2006
Knihovní fond ÚK	119 701	115 307	114 169
Počet přírůstků	2844	4 394	3385
Úbytky	728	3 256	30
Počet titulů odebíraných časopisů	393	337	68
Počet exemplářů časopisů	1056	556	86
Zaregistrovaní uživatelé	2557	2 833	2 445
Registrované výpůjčky	37 957¹	39 453	29 976
MVS, MMVS	418, 67	524, 94	497, 84
Vzdělávací a výchovné akce pro uživatele	30	47	76
Odbor.porady, konzultace pro knihovny	13	27	45
Tituly zpřístupňovaných bází dat	46	57	74

3. Dílčí knihovny (DK)

ÚEB – Oddělení funkční genomiky a proteomiky
ÚEB – Oddělení fyziologie a anatomie rostlin
ÚEB – Oddělení fyziologie a imunologie živočichů
ÚEB – Oddělení genetiky a molekulární biologie
ÚEB – Oddělení mikrobiologie
ÚEB – Česká sbírka mikroorganismů
Ústav antropologie
Ústav botaniky a zoologie
Ústav fyziky Země
Botanická zahrada
Děkanát

¹ Ve statistice nejsou započteny výpůjčky z Ústavu matematiky a statistiky od 1.1.08 do 30.6. 08

Statistika DK k 31. 12. 2008

	2008	2007	2006
Knihovní fond DK	228 520	227 169	229 241
Počet přírůstků	1 164	1 351	2 299
Počet titulů odebíraných časopisů	231	536	779
Zaregistrovaní uživatelé	932	1 370	2 397
Registrované výpůjčky	9 062	13 437	15 461
MVS, MMVS	295, 19	609, 42	713, 93

4. Shrnutí základních knihovnických služeb

Ústřední knihovna poskytuje **260 studijních míst**, z toho **73 míst s PC**. Díky KIC MU přibylo v září 2008 **12 PC** pro uživatele, které byly rozmístěny do jednotlivých studoven a přízemí. Využívány jsou i samostatné skenery pro úpravu prací. Za rok 2008 bylo provedeno celkem **90 849 kopií a tisků**, z toho **2 534 barevných** celkem za 148 457, 40 Kč.

Knihovna byla otevřena **42 hodin týdně**, rozsáhlé volné výběry umožňují kvalitní samostudium. Objednání knih ze skladu: do 20 min., elektronické dodávání článků do 72 hod. V knihovním systému Aleph jsou využívány moduly automatizované rezervace, prodlužování výpůjček a modul akvizice. V roce 2008 se nově zaregistrovalo **2557 uživatelů**. Počet výpůjček dosáhl **37 957²** knihovních jednotek.

Knihovní fond ÚK PřF k 31.12. 2008 činil celkem **348 221** knihovních jednotek. Přírůstek za rok 2008 byl **4008 svazků knih a časopisů**, z toho **2844 svazků v ÚK**. Odebíráno bylo celkem **624 titulů časopisů** a **1287 exemplářů** odebíraných časopisů. Úbytek činil **728** odepsaných knihovních jednotek.

V knihovnách PřF MU bylo uskutečněno **47 019 absenčních výpůjček**, registrováno **3 489 uživatelů**. Dále bylo provedeno **713 MVS** a **86 MMVS**.

² do statistiky 2008 nejsou započítány výpůjčky z Ústavu matematiky a statistiky v období od 1.1.08 do 30.6.08

Přehled nové techniky:

Název zboží	Množství	Cena
MSWindows-XP-Pro-C2SP3 OEM	1 ks	
Sestava ALFA CML A340	1 ks	
Monitor HP 19"LCD L1950g	3 ks	
Monitor HP 19"LCD L1950g	1 ks	
Dataprojektor DVP InFocus X7	1 ks	
Celkem	7 ks	47 352

Prostředky na nákup knih a časopisů:

Obor, pracoviště	Rozpočet	VZ	Granty (VaV tuz. i zahr.,FRVŠ,Rozvojové projekty)	Ostatní (HČ, nedotační prostředky)	Celkem
Matematika	77 060	204 102	115 461		396 623
Fyzika	64 842	166 251	98 047	2 290	331 430
Chemie	641 927	312 972	295 496	16 496	1 266 892
Biologie	198 553	255 450	368 532	16 100	838 635
Geologie	77 297	22 051	22 776	28 379	150 503
Geografie	65 922	3 213	60 524	12 555	142 214
Centrum jazyk. vzdělávání	10 443				10 443
Botanická zahradka	11 478				11 478
Ústřední knihovna	547 993			494	548 487
Děkanát	27 237				27 237
Celkem	1 722 753	964 040	960 836	76 313	3 723 942

	2008	2007
Nakoupeno celkem za	3 723 942	4 473 106
Z toho do ÚK nakoupeno za	548 487	756 944
Z toho Učebnicový fond děkana UFD	300 000	300 000
Z toho EIZ Nature a Science	215 758	202 896,30

5. Čerpání z UFD

Obor	Počet ks	Částka
Biologie	58	50 520,6
Fyzika	27	35 746
Chemie	55	50 000
Geologie	103	34 820,04
Geografie	55	35 516,78
Matematika	109	33 488,1
Celkem	407	240 091, 52

6. Výměna knihovního fondu

Za poslední rok přibýlo několik nových kontaktů, zejména zahraničních, celkově však postupně dochází v této oblasti k útlumu, zejména z naší strany. Počet odesílaných fakultních publikací se snižuje, řada z nich přestala být zcela vydávána (viz tabulka). Důvodem může být problematická finanční situace a také fakt, že mnoho našich pracovníků publikuje především v zahraničních časopisech. Lze také říci, že se zvyšováním poštovního se hledají možnosti, jak snížit objem výměny. Vývoj směřuje k aktivnějšímu využívání elektronických zdrojů.

Počet kontaktů: zahraniční: **522**, ČR: **133**, celkem: **655**. **Počet odeslaných publikací: 1181 ks za 76 635kč.**

Fakultní publikace určené k výměně	Poslední vydaný rok
Archivum Mathematicum (obsahy čísel od r. 1992)	5/2008
Folia Biologia	110/2007
Folia Chemia	převzala Knihovna univerzitního kampusu
Folia Geologia	39/2002 (nevychází)
Folia Geographia	25/2001 (nevychází)
Folia Physica	50/1992 (nevychází)
Folia Mathematica	16/2007
Scripta Biology	29/2004 (nevychází)
Scripta Chemistry	převzala Knihovna univerzitního kampusu
Scripta Geology	36/2007
Scripta Geography	26-28/96-98 (nevychází)
Scripta Physics	24-26/94-96 (nevychází)
Scripta Computer Science	23/1993 (nevychází)

7. Dostupnost elektronických informačních zdrojů

V uplynulém roce měla knihovna stálý přístup k **46 elektronickým informačním zdrojům** prostřednictvím internetu, a to zejména díky významné podpoře fakulty, Knihovnicko-informačního centra MU a v rámci účelově vytvořených konsorcií k různým projektům. K nejvýznamnějším zdrojům patřily: **Biological Abstracts, Zoological Records, IoP Electronic Journals, Science, Geobase, GeoRef, MathSciNet, BioOne, ScienceDirect, ProQuest 5000, EBSCO a Blackwell.**

Název	Typ	2008
BioOne1.	Full-Texts	185
BioOne2.	Full-Texts	170
Geobase	Record Viewed	3264
GeoRef	Record Viewed	2038
EnviroNetBase	Searches Run	84
	Sessions	103
MathSciNet	Sessions	17831
	Queries	23494
Science	Full-Text	1748
IOP	Full-Texts	2438
Biological Abstracts	Record Viewed	2226
Zoological Records	Record Viewed	709

Za rok 2008 se podařilo zajistit **9 zkušebních přístupů do databází**. Mezi nejvýznamnější patřily: **Nature, Environment Complete, Biological Abstracts, GeoRef, Agricola, CAB Abstracts**.

Zejména u elektronického časopisu **Nature** jsme zaznamenali největší ohlas (1095 přístupů během dvouměsíčního zkušebního přístupu) a **díky velkému ohlasu u pedagogických pracovníků se na rok 2009 přístup opět obnovil** (na rok 2008 elektronická verze časopisu nebyla zakoupena). **Rovněž byl na rok 2009 zakoupen i prestižní elektronický časopis Science**.

V průběhu roku byl zajištěn **přístup pro PřF do databází Environment Complete a Geoscience, World Illustrata: Natural Sciences**, jejichž náklady byly hrazeny za finančního příspěví MŠMT v rámci podpory výzkumu z projektu 1N04186.

Přírodovědecká fakulta má trvalý přístup do **69 titulů e-books** základních monografií a příruček (SpringerLink).

V roce 2008 byl také zajištěn přístup **do základních učebnic a encyklopedií**: Atkins: Physical Chemistry, Encyclopedia of Environmental Microbiology.

Ke konci roku 2008 Masarykova univerzita zakoupila **linkovací nástroj SFX a MetaLib**.

Pomocí **SFX** serveru knihovna může uživatelům nabídnout přehledný a úplný seznam relevantních služeb k dokumentu, jehož bibliografický záznam si uživatel vyhledal v bibliografické databázi.

MetaLib nabízí čtenářům snadnou cestu k nalezení a využití elektronických zdrojů, relevantních k jejich předmětu zájmu. Nabízí prostředí umožňující paralelní vyhledávání v širokém spektru různorodých zdrojů. Uživatelé prostředí umožňuje snadné vyhledávání informací jak začátečníkům, tak expertům.

Pro uživatelskou komunitu PřF přineslo využívání EIZ výrazné rozšíření možností pro vědeckovýzkumnou práci. Využívání EIZ v porovnání s předchozími lety vzrůstá. Z dostupných údajů lze usoudit, že uživatelé databáze znají a aktivně s nimi pracují. Všechny elektronické zdroje jsou přístupné přes portál Elektronické informační zdroje na Přírodovědecké fakultě MU <http://sci.muni.cz/uk/eiz/> a Elektronické informační zdroje MU <http://library.muni.cz/ezdroje>.

8. Vzdělávání a výchova uživatelů

ÚK PřF zajišťuje výuku pro předměty **Informační výchova** (2 kredity), **Multimédia I, II**. (4 kredity)

Informační výchova XK010 – předmět probíhá ve spolupráci s kolegy z KUK a je volitelný pro studenty všech ročníků až po doktorandy. Cílem je naučit uživatele vyhledávat a efektivně využívat všechny dostupné informační zdroje, jejich nástroje vyhledávání, služby knihoven a informačních institucí. Dále je důležité vytvořit především u studentů návyk pro sledování odborné literatury, která je dostupná i elektronicky a důsledně ji využívat při studiu a psaní odborných prací. Vzhledem k rostoucímu počtu studentů, kteří mají o předmět zájem, nedostatku učeben a snadné dostupnosti, tak klasickou výuku v roce 2008 nahradil e-learning. V roce 2008 předmět absolvovalo **147 studentů**. Tento předmět byl úspěšně prezentován na interní e-learningové soutěži PřF.

Multimédia I. – tvorba prezentací a posterů (úprava fotografií, střih videa, vektorová grafika, tvorba prezentace). **Multimédia II.** – tvorba HTML stránek a interaktivních flashových animací.

V oblasti vzdělávání uživatelů pořádala ÚK jednorázové akce, zaměřené na EIZ a služby knihovny. Celkem bylo na PřF uspořádáno **30 akcí**. Po celý rok 2008 byly nadále pořádány exkurze pro zájemce a také na vyžádání knihovní a informační lekce o službách knihovny a užívání databází pro pracoviště PřF. Pro nové studenty byly kromě kreditové výuky počátkem zimního semestru nabízeny i základní **Informační lekce** (vyhledávání v souborném katalogu MU, seznámení s literaturou uloženou v knihovně, průvodce EIZ, informace o službách knihovny, prohlídka knihovny).

Pracovníci ÚK se zúčastnily **13 knihovnických akcí, seminářů a konferencí**, týkající se jejich pracovního zařazení a náplně práce.

9. Projekty a granty

V roce 2008 jsme se podíleli na následujících projektech a grantech:

- Spolupráce na projektu **GEOBIB (Geografická bibliografie ČR online)** – obor geografie nemá ucelenou bibliografii. Existují pouze torzovité tištěné geografické bibliografie, vydané omezeným nákladem. Cílem bude vytvořit a zpřístupnit digitální geografickou bibliografii ČR 20. století a vytvořit tak jednoduché online rozhraní pro doplňování bibliografie. Obsahem databáze budou specializované dokumenty českých i zahraničních autorů, kteří se věnují českým geografickým reáliím. Bude vytvořena bibliografická databáze pro virtuální badatelské prostředí i pro kooperaci geografických specializovaných knihoven. Vznikne zároveň nové unikátní prostředí pro zpřístupnění kulturních zdrojů využitelné nejen pro vysokoškolskou výuku, ale i pro širokou veřejnost. Bibliografie bude zároveň mapovat vědecký vývoj oboru geografie a jejích předmětů výzkumu. Zároveň budou chráněny bibliografické informace obsažené v tištěných bibliografiích, lístkových kartotékách, přírůstkových knihách, kde hrozí destrukce nekvalitního papíru.
- ✓ v rámci projektu Geografická bibliografie ČR on-line byla k Novému roku zpřístupněna beta verze databáze na adrese: http://ckis.cuni.cz/F/-?func=file&file_name=base-list-cks02
- ✓ databáze zahrnuje retrospektivu od roku 1900 do současnosti. Obsahuje prozatím 100 000 bibliografických záznamů knih, kartografických dokumentů, seriálů, článků z časopisů a sborníků, elektronických dokumentů a vysokoškolských kvalifikačních prací. Aktualizace probíhá denně. Tematicky zahrnuje oblast teoretické, fyzické a sociální geografie, demografie, kartografie a aplikované geoinformatiky.
- ✓ v projektu, kde hlavním řešitelem je Geografická knihovna PřF UK, jsou členy řešitelského kolektivu i Mgr. Věra Anthová z Ústřední knihovny PřF MU a RNDr. Vladimír Herber, CSc. z Geografického ústavu PřF MU.
- **Zvyšování informační gramotnosti studentů MU** – účast na vypracování projektu Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU ve spolupráci s fakultními knihovnami MU.
- ÚK jako spoluřešitel na projektu FRVŠ „**Budování databáze knihoven s cílem zajistit archivaci a zpřístupnění vzácných a obtížně dostupných dokumentů**“.

10. Spolupráce a další aktivity

Knihovna uspořádala společně s knihkupectvím Malé centrum **2 velké prodejní výstavy** zahraniční vědecké literatury (biologické, geologické).

Přihlásili jsme se do akce SKIP „**Týden knihoven**“ od **6. – 12. října 2008**. Letos s mottem **Knihovny – rodinné stříbro**. Pod záštitou Týdne knihoven jsme uživatelům nabídli amnestii poplatků za upomínky. Obesláno bylo 65 dlužníků z nichž knihy vrátilo 51 čtenářů. Díky této celorepublikové akci se nám do fondu vrátila většina upomínaných knih.

11. Plány ÚK PřF na rok 2009

V roce 2009 budeme průběžně pokračovat v **rozvoji a zkvalitnění webových stránek ÚK**. Rádi bychom se také zaměřili na vytvoření nových **propagačních materiálů knihovny** v atraktivnější formě např. záložek do knih, kalendářů a menších sešitků s informacemi o službách knihovny, EIZ, citačních normách a dalších zajímavostech a knihovnických tématech.

Připravujeme **vytvoření videa** v češtině a angličtině, které bude na webových stránkách ÚK přehledně provázet zájemce a uživatele poskytovanými službami.

Zapojení do projektu „**Knih mého srdce**“ (**KMS**), který připravuje Česká televize ve spolupráci s Českým rozhlasem, Svazem českých knihkupců a nakladatelů a s knihovnami ČR. Cílem je nalézt nejoblíbenější knihu obyvatel České republiky. KMS bude pro knihovny velkou šancí dokázat, že jsou funkční, rychle a pozitivně reagující sítí informačních institucí a že jejich prostřednictvím je možno získat názor či hlas velké části veřejnosti. Je to ovšem také ojedinělá šance k mediální prezentaci a současně příležitost přesvědčit celostátní média o výhodnosti spolupráce s knihovnami. Více informací: <http://skip.nkp.cz/akcKMS.htm>

Aktivně se budeme zúčastňovat konferencí, seminářů a školení, související s knihovnickými a IT tématy.

V Brně dne 30. 1. 2009

Zpracovala Mgr. Taťána Škarková, vedoucí ÚK PřF

